

JOACHIM LELEWEL (1786 – 1861) – wybitny polski uczyony, historyk, heraldyk i działacz polityczny. Od 1920 r. patron naszej szkoły.

Joachim Lelewel został ochrzczony 22 marca 1786 roku w Warszawie. Pochodził ze spolonizowanej szlachty pruskiej. Jego dziadkiem był nadworny lekarz króla Augusta III o nazwisku Loelhoeffel von Lowensprung. Lelewel trudnił się wieloma profesjami, był m.in. profesorem historii na Uniwersytecie Wileńskim oraz bibliografii na Uniwersytecie Warszawskim, należał do Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Nasz patron pozostawił ogromny dorobek w dziedzinie historii i jej nauk pomocniczych. Jego prace miały istotny wpływ na rozwój zarówno polskiej, jak i światowej historiografii. Oprócz nauki, zajmował się także polityką. Był posłem na sejm, członkiem Rady Administracyjnej, a następnie Rządu Narodowego. Czuwanie przy łożu konającego ojca uniemożliwiło mu aktywną walkę w powstaniu listopadowym, jednak wspierał on mentalnie jego uczestników. Przypisuje mu się autorstwo hasła „Za wolność naszą i waszą”, które widniało na sztandarach powstańczych i krzepiło serca polskich patriotów.

Po nieudanych zrywach niepodległościowych Lelewel zdecydował się na emigrację do Paryża, podczas której aktywnie działał na rzecz ojczyzny, prowadził działalność propagandową i organizacyjną. 8 grudnia 1831 r. stanął na czele Komitetu Narodowego Polskiego (KNP), nawiązał także kontakt z lewicą francuską, m. in. z generałem Lafayette, bohaterem Wielkiej Rewolucji. Odezwa Lelewela do Rosjan, która nawoływała ich do obalenia caratu, stała się pretekstem dla władz francuskich, aby wydalić członków KNP z francuskiej stolicy. W 1837 r. Lelewel założył Zjednoczenie Emigracji Polskiej oraz kierował jego pracami. Organizacja ta dążyła do politycznego zjednoczenia wszystkich polskich emigrantów.

W latach trzydziestych rozpoczął działalność konspiracyjną, nawiązał kontakt z przedstawicielami karbonariuszy i masonerii. Wydalony przez policję francuską, w lipcu 1833 osiadł w Brukseli, gdzie podejmował próby zjednoczenia emigracji polskiej wokół programu powstańczego i republikańskiego. W latach 1835-1836 sprawował funkcję formalnego kierownika Młodej Polski.

W 1835 r. Lelewel zawiązał tajny Związek Dzieci Ludu Polskiego, którego zadaniem było kierowanie agitacją krajową. W 1846 r. wstąpił do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, a w 1847 r. do Międzynarodowego Towarzystwa Demokratycznego, którego został wiceprezesem. W latach poprzedzających Wiosnę Ludów nasz patron utrzymywał kontakty z niemieckimi twórcami socjalizmu naukowego: Karolem Marksem i Fryderykiem Engelsem, którzy czerpali swoją wiedzę o dziejach i problemach społecznych Polski właśnie z jego dzieł tłumaczonych na języki zachodnioeuropejskie.

Wiosna Ludów po raz ostatni obudziła, a następnie zawiodła nadzieje polityczne Lelewela. Po załamaniu się europejskich ruchów rewolucyjnych tego okresu zaniechał on czynnego udziału w życiu politycznym i poświęcił się ostatecznie pracy naukowej. W zadziwiającym tempie opanował nowe obszary wiedzy historycznej : geografię historyczną wieków średnich oraz numizmatykę, tworząc w obu dziedzinach podstawowe opracowania o znaczeniu ogólnoswiatowym. Po tych publikacjach stał się uznanym na skalę międzynarodową ekspertem, którego wspierali materialnie monarchowie belgijscy. Sam król Leopold I wielokrotnie osobiście odwiedzał Lelewela w jego brukselskim mieszkaniu.

Po Wiośnie Ludów wycofał się z życia politycznego. Osiadł w Paryżu, gdzie 12 maja 1861 roku zmarł. Jego zwłoki złożono razem z ciałami innych emigrantów listopadowych na cmentarzu w Montmartre. W okresie II Rzeczypospolitej przeniesiono je do Wilna na Rossę.

Twórczość – dzieła wybrane:

"Edda, czyli księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców" – 1807 r.

"Uwagi nad Mateuszem herbu Cholewa" – 1811 r.

"Historia Polski do końca panowania Stefana Batorego" – 1813 r.

"Histire de Pologne" – 1844 r.

"Polska odradzająca się" – 1844 r.

"Numismatique du Moyen Age" – 1852 r.

"Narody na ziemiach słowiańskich przed powstaniem Polski" – 1853 r.

"Geographie du Moyen Age" – 1857 r.

Tekst opracowała Magdalena Gromek (2d, 2012/2013)